

Kosthold og ernæring i eldreomsorgen og omsorgstjenestene

Saksfremlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Eldrerådet		
Råd for funksjonshemmede		
Utvalg for levekår		

Saksbehandler: Roger Granheim	Arkivsaknr.: 2017/2130-2
-------------------------------	--------------------------

RÅDMANNENS INNSTILLING:

Askøy kommune vil styrke innsatsen innenfor kosthold og ernæring i omsorgstjenestene gjennom analyser av dagens situasjon og identifisering av målrettede tiltak.

Arbeidet starter opp vinteren 2018, og midler til innleie av kompetanse i prosessen på ca kr 300.000 vurderes i budsjettet for 2018.

SAMMENDRAG

Rådmannen har sammen med Bergen kommune inngått en rammeavtale i 5 år med Matvarehuset AS om levering av middag til institusjon og hjemmeboende med virkning fra 1. juni 2017. Eldrerådet, Utvalg for levekår og Kommunestyret har bedt om en sak om kosthold og ernæring for eldre og omsorgstjenestene, og denne saken er en oppfølging av dette.

Regjeringen har utarbeidet en Nasjonal Handlingsplan for bedre kosthold, og dette er nyttig grunnlag for kommunens arbeid med kosthold og ernæring i våre tjenester.

Avgjøres av: Kommunestyret

Behandles i følgende utvalg: Råd for funksjonshemmede, Eldrerådet, Utvalg for Levekår, Kommunestyret

Vedlegg

Nasjonal handlingsplan for bedre kosthold – i korte trekk
Informasjon om forebyggelse og behandling av underernæring i Askøy kommune
Prosesskart ernæringsoppfølging
Veiledning og kartleggingskjema av ernærings situasjon

Saksopplysninger:

Eldrerådet og Utvalg for Levekår etterspurte sak om middagslevering for eldre i juni 2016 og en sak om ernæring og kosthold for eldre. Intern kommunikasjonsvikt i administrasjonen medførte at denne bestillingen ikke ble utført i henhold til vedtakene, men kosthold og ernæring for eldre utredes i denne saken.

I tillegg ønsker Eldrerådet at Askøy kommune igangsetter en brukerundersøkelse. Det er gjennomført en standard bruker/pårørende undersøkelse utarbeidet av KS - bedre kommune vinteren 2017 hvor ernæring og kosthold utgjør noen spørsmål.

I Kommunestyret 22.6.2017 ble det oversendt spørsmål til ordføreren knyttet rammeavtale om levering av mat, der det ble bedt om sak til UFL basert på spørsmålene. Saken skal forelegges kommunestyret. Svar fra ordføreren legges fram for UFL som melding, og denne saken er en oppfølging av spørsmålene til ordfører.

Med bakgrunn i offentlige anskaffelser og prinsippet at kommunale institusjoner kun er utrustet med post-kjøkken, valgte rådmannen å tiltre innkjøps samarbeidet med Bergen kommune om kjøp og levering av middag til institusjon og hjemmeboende i Askøy. I henhold til delegasjonsreglement meldte rådmannen om kontrakten med Matvarehuset AS til Kommunestyret 22. juni 2017.

Fra møte i Utvalg for Levekår 14/6.2017 ble det oversendt skriftlig spørsmål til rådmannen:

Kan vi få kopi av kontrakten inngått vedrørende matlevering til Askøy kommune som melding i møtet 22. august 2017

Deler av kontrakten med Matvarehuset er unntatt offentlighet grunnet forretningsmessige forhold ift løsningsbeskrivelse og økonomi. Utvalgsmøtet lukkes slik at kontrakten fremlegges uten sladding av innhold.

Matvarehuset kan inviteres til utvalgsmøtet / råd for en gjennomgang med fokus på kvalitet, meny og produktsammensetning.

Kommunene er gjennom Forbrukerrådet oppfordret til:

- 1) å utforme en mat og – måltidspolitik som gir de eldre appetitt på livet
- 2) Etablere et system for jevnlig bruker- og pårørende undersøkelser på sykehjem slik at kommunen vet hvordan de eldre faktisk har det.

Regjeringen har vedtatt en nasjonal handlingsplan for bedre kosthold. I denne er mat, måltider og ernæring i helse- og omsorgstjenesten gitt særskilt oppmerksomhet.

Ernæring er en viktig del av behandlingen og oppfølgingen i hele helse- og omsorgstjenesten. Mat er viktig for livskvalitet, for fysisk og psykisk helse for alle aldre og for evnen til å være aktiv i hverdagen.

Underernæring blant eldre er et stort nasjonalt problem blant brukere av kommunale tjenester. Underernæring svekker motstandskraften, øker risikoen for komplikasjoner, forverre fysisk og kognitiv funksjon og gir økt dødelighet.

Askøy kommune har innarbeidede rutiner for hvordan brukere skal behandles og vurderes i forhold ernæringsstatus. Hjemmesykepleier gjennomfører kartlegging via screening verktøy av alle nye tjenestemottagere for å fange opp personer som er underernærte eller i fare for å utvikle ernæringsvikt.

Bekymringsmeldinger rundt ernæringsstatus meldes fastlege som sammen med bruker utarbeider en anbefalt ernæringsplan. Tjenesteapparatet følger opp sammen med bruker om vektkontroll og innkjøp av matvarer.

I løpet av 2016-17 gjennomførte frisklivssentralen kurs for inntil 40 personer med tema livsstil, kosthold og ernæring. Dette kan videreutvikles sammen med frivillig lag og organisasjoner som forebyggende tiltak.

E-læringskurs om ernæring er gjennomført hos ansatte i deler av hjemmesykepleien i Askøy.

Institusjonene i Askøy endret i 2016 rutinene for servering av måltider gjennom døgnet. Det skal serveres 4 måltider pr. dag, frokost, lunch, middag og kvelds pluss eventuelt kaffemat. Tidspunktet for servering av middagstid ble flyttet fra kl 12.30 til 15.30 i 2016.

Erfaring er at beboere som flytter inn i institusjon fort bedrer sin ernæringsstatus. De får regelmessige måltider og følges eventuelt opp med individuelle tilrettelagte tiltak.

Middager leveres i institusjon produsert som sous-vide mat, alternativt kok-kjøll. Kok-server brukes ikke ved kommunale institusjoner da kommunen ikke har et eget produksjonskjøkken. Ask bo og omsorgssenter benytter denne produksjonsmetoden.

Askøy kommune har brukergrupper innen fagavdeling Individ og Levekår hvor oppfølging av kosthold og ernæring er viktig for brukernes helse. Boliger til utviklingshemmede, rus og psykisk helse, avlastningstiltak og dagsenter må inkluderes i lokale tiltak.

Kommunen har de senere år benyttet seg av standard brukerundersøkelser fra KS-bedre kommune. Disse inneholder noen spørsmål knyttet til kosthold og ernæring.

Vurdering:

Rådmannen ser viktigheten av å arbeide forebyggende for å unngå underernæring hos eldre og andre med omsorgsbehov i Askøy kommune. Omsorgstjenestene har allerede gode rutiner og tiltak knyttet til kosthold og ernæring, men det kan være nyttig å ha en grundigere analyse og eventuelt styrke innsatsen der det blir avdekt mangler.

En mulig vei videre kan være;

- Gjennomføre en brukerundersøkelse innenfor eldreomsorgen, tjenester for psykisk utviklingshemmede og tjenester innen rus og psykisk helse rettet inn mot ernæring og kosthold
- I tillegg gjennomføre en mer målrettet analyse av kosthold og ernæring for de nevnte brukergruppene
- På bakgrunn av disse analysene identifisere aktuelle innsatsområder og utvalgte brukergrupper

Det kan være at det er andre grupper enn eldre på institusjon som vi bør rette innsatsen mot siden det rapporteres om vektøkning for mange etter innleggelse. Andre grupper kan for eksempel være innenfor rus/psykisk helse og hjemmeboende yngre og eldre med omsorgsbehov. Men det vil analyser og undersøkelser avklare.

Kommunen har ikke ansatt egen kompetanse som ernæringsfysiolog som kan bistå i prosessen, og det vil være nødvendig å leie dette inn/ansette. Det er ikke avsatt penger til dette. Et anslag på kostnad til dette er ca kr 300.000.

På grunn av stort arbeidspress knyttet til omstillingsprosjekter, helsebruksplan mv, er det ikke kapasitet til å starte opp dette arbeidet i høst. Det anbefales å vente med oppstart til vinteren 2018, og da med budsjettmessig finansiering til innleid kompetanse i prosessen.

Rådmannen anbefaler at dagens ordning om levering av middag til beboere i institusjon videreføres, ref. politisk sak K 36/06 – Fremtidig kjøkkenorganisering i Askøy kommune i forbindelse med bygging av nytt sykehjem i Kleppestø. Vedtaket sier at kommunen ikke skal ha eget produksjonskjøkken, men basere seg på innkjøp av middag til institusjoner og hjemmeboende. Begrunnelsen for valget var økonomisk begrunnet som følge av behovet for investeringer i bygg, lokaler og utstyr. I tillegg er kvalitetskravene fra Mattilsynet til distribusjon av varm mat krevende å oppfylle når kommunen har institusjoner på 3 ulike steder.

Konsulentselskapet PwC har på oppdrag fra Voss kommune analysert og oppsummert følgende rundt fremtidig levering av middag til beboere og hjemmeboende («*Evaluering av matlevering til institusjoner og hjemmeboende, og utredning av produksjonskjøkken i Voss kommune*», 2. februar 2017):

Basert på PwC sine undersøkelser i forbindelse med denne rapporten, anbefaler PwC å fortsette med matleveranse etter sous-vide og/eller kok-kjøll metode for pasienter og brukere i Voss kommune. Kostnaden ved innføring av eget produksjonskjøkken kan ikke forventes å forsvare en begrenset kvalitetsheving på måltidene. Kvaliteten på middagene etter dagens ordning blir oppfattet som god både i intervjuer og i brukerundersøkelser. Det er ikke realistisk at et produksjonskjøkken vil innfri forventningene til fleksibilitet, matlukt og kvalitet som enkelte av intervjuobjektene fremhever som viktige. De fleste av de hjemmeboende brukerne PwC snakket med fremhevet at det å spise middag alene ikke er kjekt, og at de savner den sosiale settingen rundt måltidene. PwC anbefaler godt matvalg for pasienter og brukere i Voss kommune PwC mener at Voss kommune bør fokusere videre sitt arbeid og investeringer i å utvikle en mat- og måltidspraksis med forankring i Forbrukerrådets anbefalinger i "Apetitt på livet", der man utvikler en egen standard for hvordan kvaliteten på maten som serveres skal være, samt hvordan måltidet skal tilrettelegges og serveres.

Folkehelseperspektiv:

Ernæring er en viktig del av behandlingen og oppfølgingen i hele helse- og omsorgstjenesten. Mat er viktig for livskvalitet, for fysisk og psykisk helse for alle aldre og for evnen til å være aktiv i hverdagen.

Økonomi:

Mulige tiltak innenfor ernæring og kosthold forventes ikke å ha særlige økonomiske konsekvenser, men effekten kan være at flere får bedre helse og dermed etterspørre færre omsorgstjenester. Skal kommunen ha en prosess med analyser og utredning vil det koste ca kr 300.000 i 2018.

Kleppestø, 9/8-2017

Eystein Venneslan
Rådmann

Torgeir Sæter
Kommunalsjef Levekår